

Rekomendacje do *Warszawskich wytycznych edukacyjnych - nauka w czasie pandemii*

- Motywacja w edukacji językowej w trybie on- i off line -

Fakt, że motywacja ucznia oraz nauczyciela stanowią podstawę sukcesu w edukacji, a w edukacji językowej w szczególności, jest poparta wynikami wielu badań zarówno polskich jak i międzynarodowych (Alison, McGuire 2015, (Guillautaux and Dörnyei: 2008, Hattie 2008, Pawlak 2008, UNESCO 2017). Z drugiej strony brak motywacji do nauki języków obcych wymieniany jest jako główna przyczyna edukacyjnej porażki. Marianne Nikolov (2001) podkreśla jednak, że pozytywne nastawienie uczniów do nabywania kompetencji językowej nie jest jedynym gwarantem sukcesu, gdyż wiele zależy od pracy i podejścia nauczyciela. Badanie prowadzone przez Guillautaux'a oraz Dörnyeia w Korei Południowej w roku 2008 na próbie 1400 uczniów oraz 27 nauczycieli z 40 szkół wykazało bezpośredni związek pomiędzy wykorzystaniem motywujących podejść i metod do nauki języków obcych ze wzrostem motywacji uczniów do nabywania kompetencji językowych.

Ogólna definicja motywacji do nauki języków obcych jako „zespołu technik” kształcenia językowego służących stymulacji uczniów do nabywania i doskonalenia kompetencji językowych nie odzwierciedla jej złożonego charakteru. Motywacja do nauki języków obcych ma bowiem charakter dynamiczny i zależy od wielu czynników wewnętrznych i zewnętrznych, kontekstu edukacyjnego, nastawienia bliskich uczniowi osób, rodzaju ćwiczeń językowych, chęci uzyskania dobrej oceny oraz upływającego czasu (Pawlak 2008: 176; Stanowski 2017). Ponadto podłoża motywacji stanowią przede wszystkim emocje, które są kluczowym elementem motywacji wewnętrznej. Według Edwarda L. Deciego i Richarda M. Ryana (1985), autorów tej koncepcji, motywację wewnętrzną można wypracować, jeśli zostaną zaspokojone trzy potrzeby:

1. potrzeba autonomii, tj. decydowanie o celu i metodzie działania, częściowym wyborze tematyki zajęć;
2. potrzeba kompetencji, tj. wyznaczanie uczniom zadań odpowiadających ich poziomowi kompetencji;
3. potrzeba więzi i wsparcia ze strony środowiska, tj. umożliwienie uczniom wzajemnej współpracy.

Powyższe elementy zdają się mieć kluczowe znaczenie w kontekście łączenia zdalnej i stacjonarnej edukacji językowej. Z jednej strony bowiem wykorzystanie nowych technologii może wzmacniać możliwości uczniów do współdecydowania o np. metodach wykonywania poszczególnych zadań, z drugiej strony zaspokojenie ich potrzeby budowania więzi i otrzymania wsparcia może być w dużym stopniu zaburzone. Jak podkreśla Monika Janicka (2008: 63) w podtrzymaniu motywacji uczniów znaczną rolę odgrywają też „uwarunkowania kontekstowe:

1. wspieranie autonomii, a postawa kontrolująca,
2. wspieranie poczucia kompetencji, a postawa podkreślająca niekompetencję,
3. wsparcie emocjonalnie, a brak wsparcia i zaniedbanie” (ibidem).

W nadchodzącym roku szkolnym, który prawdopodobnie ze względu na sytuację związaną z epidemią COVID-19 wymusi konieczność kształcenia hybrydowego, ważnym jest dodanie do tej listy elementów wskazanych przez Elke Wild (2001: 483 w: Janicka: 2008: 63), tj.:

4. środowisko o przejrzystej, uporządkowanej strukturze, a środowisko chaotyczne oraz
5. stymulacja ze strony środowiska, a jej brak.

URZĄD MIASTA STOŁECZNEGO WARSZAWY

Biuro Edukacji

ul. Leona Kruczkowskiego 2, 00-412 Warszawa, tel. 22 443 35 11, 22 443 35 09, 22 443 35 00, faks 22 443 35 12
Sekretariat.BE@um.warszawa.pl, www.um.warszawa.pl, www.edukacja.warszawa.pl

Należy też pamiętać, że sama motywacja wewnętrzna nie wystarczy, by uczeń chciał się uczyć. Do tego potrzebna jest mu tzw. motywacja poznawcza. Janicka (2008 za Reich: 2004) podkreśla konieczność zastąpienia postawy „muszę” - postawą „chcę”, dzięki której uczeń może utożsamić się z wykonywanym ćwiczeniem.

„Uczniowie, którzy sami stanowią swoje cele, uczą się nie tylko bardziej efektywnie, ale w procesie uczenia się towarzyszą im pozytywne, „uskrzydlające” emocje” (ibidem).

Warunkiem pomyślnej nauki języka obcego w szkole jest też stymulowanie przez nauczycieli motywacji uczniów do stałej, długotrwałej nauki, nie poprzez narzucanie zadań i określanie sposobów ich rozwiązania, ale poprzez wsparcie i wskazanie im celu podejmowanych starań oraz sposobów jego osiągnięcia, jak również zapewnianie narzędzi, które tę naukę ułatwią i sprawią, że będzie ona bardziej atrakcyjna. Osoba i postawa nauczyciela odgrywają bowiem podstawową rolę w procesie wspierania zewnętrznej motywacji uczniów. Brophy (2002) podkreśla następujące czynniki środowiska szkolnego, które działają stymulująco na motywację uczniów do nauki: życzliwość i dojrzałość emocjonalna nauczyciela, wprowadzanie jasnych reguł w zakresie zakazów, wymagań i oczekiwań, wybór metod i treści nauczania, które są interesujące dla uczniów i prezentują odpowiedni poziom trudności, wzmacnianie w uczniach poczucia własnej skuteczności, uświadomienie uczniom zależności pomiędzy efektami uczenia się a nakładem pracy, minimalizowanie strachu przed porażką oraz podkreślanie praktycznego zastosowania przyswajanego materiału. Dlatego też tak ważne jest, by nauczyciele języków obcych mieli świadomość tych zjawisk i wykorzystywali w czasie zajęć takie metody kształcenia językowego, które wspomagają motywację uczniów i pozwalają dzięki niej uzyskać zamierzone efekty edukacyjne.

Kolejnym pojęciem, które szczególnie zyskuje na znaczeniu w kontekście motywacji do nauki języków obcych w sytuacji braku stabilności środowiska edukacyjnego spowodowanego potencjalną koniecznością przechodzenia z nauki stacjonarnej w tryb zdalny jest elastyczność (ang. *resilience*), czyli umiejętność dostosowania się, bezpiecznego przejścia przez zmianę opartą na pozytywnych relacjach ze wspierającym środowiskiem szkolnym. Zachowanie elastycznej postawy jest niezwykle ważne zarówno w przypadku ucznia, jak i nauczyciela. Wustmann (2005: 198) wylicza następujące elementy sprzyjające rezyliencji: adekwatny poziom wymagań szkolnych, wyznaczanie uczniom odpowiedzialności, stosowanie transparentnych i sprawiedliwych reguł oceny, skupienie się na osiągnięciach uczniów, promowanie budowania pozytywnych relacji z rówieśnikami oraz między nauczycielem a uczniem, okazywanie uczniom szacunku, zrozumienie ich potrzeb, pozytywne kontakty z grupą rówieśniczą, współpraca z rodzicami, budowanie przyjaznej atmosfery.

Oprócz ww. czynników determinujących wewnętrzną i zewnętrzną motywację uczniów do nauki, w tym uczenia się języków obcych, nauczyciel przygotowując działania nastawione na zwiększenie motywacji uczniów powinien uwzględnić takie ich cechy, jak: osobowości, wiek, charakter, zainteresowania, style uczenia się, poprzednie doświadczenia edukacyjne, etc. Ponadto w kontekście czekającej nas prawdopodobnie etapowości kształcenia, tj. okresowego przechodzenia z trybu stacjonarnego w zdalny lub hybrydowy, bardzo ważnym jest by nauczyciel potrafił w sposób jasny wyznaczyć uczniom cele nauki na danym etapie z uwzględnieniem celów końcowych (koniec roku lub semestru) i operacyjnych (cele danej lekcji). Jak pisze Radosław Kucharczyk (2008) dobrymi technikami służącymi podsumowaniu poszczególnych okresów kształcenia językowego mogą być narzędzia służące autoewaluacji, takie jak karty samooceny czy funkcjonujące już od wielu lat w polskiej edukacji językowej, opracowane przez Radę Europy, *Europejskie Portfolio Językowe*.

Mając na uwadze prawdopodobny stan permanentnej zmiany, jaki będzie towarzyszył uczniom i nauczycielom od września, bardzo ważne są ich postawy wobec uczenia się języków obcych, tj. ich stosunek do nauczanego języka oraz jego kultury, cywilizacji jak również warunków, w jakich będą oni ten język poznawać. Ogromne znaczenie ma wykształcenie w uczniach pozytywnego podejścia do danego języka oraz wzbudzenie w nich zainteresowania jego kulturą. Postawa otwartości interkulturowej zwiększy ciekawość uczniów,

URZĄD MIASTA STOŁECZNEGO WARSZAWY Biuro Edukacji

ul. Leona Kruczkowskiego 2, 00-412 Warszawa, tel. 22 443 35 11, 22 443 35 09, 22 443 35 00, faks 22 443 35 12
Sekretariat.BE@um.warszawa.pl, www.um.warszawa.pl, www.edukacja.warszawa.pl

by z przyjemnością poznawali strukturę danego języka obcego, jego tradycje i społeczeństwo, którym się nim posługuje. Wykorzystywanie do tego celu zarówno treści i metod dostępnych w kształceniu stacjonarnym jak i możliwości, które dają zasoby internetowe powinno przyczynić się do utrzymania motywacji uczniów do nabywania kolejnych sprawności językowych.

Podtrzymanie motywacji ucznia ma ogromne znaczenie w kontekście braku stabilności i niepewności formuły kształcenia językowego. Podejmowanie działań mających na celu pobudzenie motywacji, która wraz z upływem czasu i przechodzenia z jednego środowiska uczenia się w drugie może, po okresie euforii związanej z powrotem do szkoły, słabnąć, lub w przypadku niektórych grup uczniów ze środowisk dewaloryzowanych wręcz zanikać (np. uczniowie z zespołem Aspergera czy uczniowie dyslektycznie, którzy w przypadku przejścia na edukację zdalną zostają pozbawiani dostępu do materiałów, które ułatwiają im proces nauki np. gramatyki w szkole stacjonarnej) jest kluczowym zadaniem nauczyciela. Dlatego też na wspomaganie motywacji uczniów do nauki języków obcych ogromny wpływ mają zasady, techniki oraz metody nauczania (Szatek 2004: 95) stosowane przez nauczycieli. O ile te drugie wiążą się ze sposobami transmisji treści, o tyle pierwsze „stanowią idee przewodnie stosowane do realizacji celów procesu dydaktycznego” (Kucharczyk 2008: 87). Poniżej omówimy trzy zasady nauczania języków obcych: zasada komunikatywności, zasada sytuacyjności oraz zasada kognitywności (por. Szatek 2004: 95–133), dzięki którym nauczyciel będzie mógł łatwiej zmotywować uczniów do wchodzenia w interakcję w języku obcym.

Zasada komunikatywności

Jest to nadrzędna zasada podejścia komunikacyjnego w nauczaniu języków obcych (Kucharczyk 2008: 87). Zgodnie z jej wytycznymi, głównym elementem zajęć językowych powinno być rozwijanie u uczniów kompetencji receptywnych i produktywnych. Ćwiczenia językowe ukierunkowane na komunikację należą do jednych z najbardziej motywacyjnych praktyk kształcenia językowego. Możliwość porozumiewania się w języku obcym, również z wykorzystaniem nowych technologii, wpływa na podniesienie samooceny uczniów, dlatego też nauczyciele powinni dbać, by ćwiczenia takie stanowiły znaczną część zajęć językowych niezależnie w jakiej formule będą się one odbywać. Jak pisze Radosław Kucharczyk (ibidem): „Ćwiczenia te powinny mieć formę dialogu, posiadać odpowiednią wartość informacyjną, a także być osadzone w kontekście sytuacyjnym, dobrze znanym uczniom”. Powinny też odnosić się do ról, jakie prawdopodobnie uczeń będzie odgrywał w życiu codziennym i zawodowym.

Zasada sytuacyjności.

Zasada ta stanowi dopełnienie poprzedniej, gdyż to kontekst sytuacyjny wymusza odpowiednie reakcje językowe w czasie komunikacji w języku obcym. Nauczyciele powinni w czasie opracowywanych ćwiczeń uwzględnić podstawowe czynniki kontekstu dialogowego takie, jak: miejsce i czas rozmowy, jej uczestnicy, cele i temat oraz forma komunikacji, tak aby były one, jak najbardziej zbliżone do autentycznej sytuacji komunikacyjnej (ibidem).

Jak pisze Maciej Smuk (2008: 131):

„wykonywanie tego rodzaju zadań jest szczególnie motywujące, ponieważ angażuje całościowo, a zatem językowo i pozajęzykowo oraz pozwala między innymi osobom o niższych kompetencjach lingwistycznych na wykorzystanie swoich innych atutów, takich jak: zarządzanie grupą, zdolność do planowania, zmysł organizacyjny itd. Wprowadzając zadania o charakterze autentycznym, warto także uzmysłowić sobie, że to często dokumenty dydaktyczne, a zatem oddalające się od postulowanej autentyczności, mogą okazać się o wiele bardziej porywające i motywujące od najbardziej aktualnych artykułów prasowych czy audycji telewizyjnych. Jednym słowem, pomimo nieautentycznej formy mogą prowokować autentyczne reakcje, ważne jednak, by poruszały zagadnienia bliskie uczniom lub tematy (np. moralne lub etyczne) wywołujące żywe emocje”.

URZĄD MIASTA STOŁECZNEGO WARSZAWY

Biuro Edukacji

ul. Leona Kruczkowskiego 2, 00-412 Warszawa, tel. 22 443 35 11, 22 443 35 09, 22 443 35 00, faks 22 443 35 12
Sekretariat.BE@um.warszawa.pl, www.um.warszawa.pl, www.edukacja.warszawa.pl

Zasada kognitywności

Inaczej zasada świadomego uczenia się. Opiera się na założeniu, że proces nauki języka obcego powinien charakteryzować się jego zrozumieniem. Jak twierdzi Radosław Kucharczyk (2008: 88), uczeń powinien najpierw zostać zapoznany z ze strukturami gramatycznymi, leksykalnymi i pragmatycznymi języka, by, dzięki odpowiednio dobranym ćwiczeniom, mógł je ćwiczyć w praktyce.

„Bardzo istotne wydają się być tzw. teorie poznawcze, według których uczenie się polega na włączaniu nowych informacji do wiedzy już posiadanej i tworzenie nowych struktur umysłowych” (ibidem).

Zadaniem nauczyciela powinno być zatem wykształcenie tzw. świadomości lingwistycznej uczniów, która pozwoli im na zauważanie związków zachodzących pomiędzy poszczególnymi elementami systemu danego języka obcego.

Motywacyjna rola nowych technologii

W ostatnich latach wiele napisano na temat motywacyjnej roli nowych technologii w nauczaniu języków obcych. Natychmiastowa konieczność przeniesienia edukacji językowej do świata wirtualnego w ub. roku szkolnym ujawniła jednak wiele braków zarówno na poziomie systemowym, kompetencyjnym jak i efektów nauczania. Przekonanie, że nowe technologie są „naczelnym motywatorem” do nauki języków obcych” zostało zweryfikowane przez brak dostępu do Internetu, wielość niezawerifikowanych aplikacji, narzędzi, stron, blogów, etc. które, często, oprócz ładnego opakowania nie niosły ze sobą edukacyjnej wartości. Jak twierdzi Hanna Komorowska (2020) nowe technologie na pewno przyczyniają się do zwiększenia atrakcyjności zajęć językowych, jednak, z drugiej strony, jak pokazały wyniki badania SurveyLang prowadzonego w roku 2012 w 18 krajach UE na próbie 50 tysięcy 15-latków, nie ma żadnej korelacji pomiędzy zwiększeniem osiągnięć uczniów w zakresie nauki języków obcych, a wykorzystaniem TIK w domu czy też w efekcie stosowania ich przez nauczyciela w klasie szkolnej. (SurveyLang 2012).

Wydawnictwa, międzynarodowe instytucje edukacyjne, organizacje pozarządowe oferują wiele darmowych narzędzi wspomagających naukę języków obcych. Poniżej przykłady kilkunastu z nich:

<https://awwapp.com/> - wirtualna tablica do udostępniania uczniom w czasie lekcji online. Można po niej rysować, pisać, zamieszczać pliki. Niezapisana wygasa.

<https://www.baamboozle.com> - gry językowe! Intuicyjne, proste, bezpłatne, można grać bez rejestracji.

<https://comixify.ai/> - umożliwia przerobienie video na komiks.

<https://clickmeeting.com/pl> - polecana platforma webinarowa, doskonale nadająca się do przygotowywania szkoleń, kursów online, wideokonferencji

<https://conceptboard.com/> - narzędzie do tworzenia interaktywnego zasobu, którym można się dzielić z uczniami

<https://www.eslvideo.com/> - darmowe quizy, lekcje i klasowe konwersacje online dla uczących się języka angielskiego

<https://evernote.com/intl/pl/> - notatki, projekty, tworzenie list zadań.

<http://www.superbelfrzy.edu.pl/glowna/google-suite-tworzenie-zadan/> - Google Suite, czyli prezentacje,

dokumenty, arkusze. Gotowe do udostępniania oraz edytowalne. <https://hangouts.google.com/?hl=pl> - prosty komunikator umożliwiający kontakt z uczniami

<https://instaling.pl/> umożliwia naukę słówek. Darmowa opcja dla szkół, nauczyciele mogą się też rejestrować indywidualnie.

<https://en.islcollective.com/> - karty pracy, prezentacje, filmiki. Przeogromny zbiór materiałów przygotowanych przez nauczycieli.

<https://kahoot.com/> Proste, intuicyjne narzędzie, które pozwala na stworzenie własnych quizów, ale też posiada ogromną bibliotekę zagadek stworzoną przez innych użytkowników.

URZĄD MIASTA STOŁECZNEGO WARSZAWY

Biuro Edukacji

ul. Leona Kruczkowskiego 2, 00-412 Warszawa, tel. 22 443 35 11, 22 443 35 09, 22 443 35 00, faks 22 443 35 12
Sekretariat.BE@um.warszawa.pl, www.um.warszawa.pl, www.edukacja.warszawa.pl

<https://www.ted.com/> Mnóstwo wartościowych filmików na każdy temat, z dobrze poprowadzoną narracją i ciekawymi wątkami.

<https://trello.com/> Narzędzie do zarządzania swoimi zadaniami.

<https://www.voki.com/> - strona umożliwi stworzenie mówiącej postaci! Świetne rozwiązanie na zajęcia, ale również w formie projektu do przygotowania przez uczniów. Zabawa gwarantowana!

Korzystanie z tych narzędzi wymaga od nauczyciela i ucznia zdobycia nowych umiejętności. Warto zatem propagować wśród nauczycieli ideę wzajemnego uczenia, poprzez tworzenie sieci współpracy, grup dyskusyjnych i grup wsparcia, gdzie nauczyciele języków obcych będą mogli wymieniać się doświadczeniami i refleksją na temat zastosowania tych narzędzi w praktyce oraz ich wpływu na zwiększenie motywacji uczniów do nauki języków obcych, tak by nie stanowiły dla nich dodatkowego obciążenia, a służyły poszerzaniu sprawności językowych.

Ocenianie

Wielu badaczy, nauczycieli i rodziców zadaje sobie pytanie, czy ocenianie może służyć pozytywnemu motywowaniu osób uczących się. Rheinberg (2005: 40–47) podkreśla znaczenie, jakie na motywację ucznia do nauki języków obcych ma sposób oceniania go przez nauczyciela. Należy jednak zastanowić się, czy w sytuacji nauczania hybrydowego zawsze powinno się kierować tylko „normą obiektywną, oceniając ucznia zawsze na tle klasy, porównując go do innych uczniów i wyników przez nich osiągniętych” (ibidem), skoro sytuacja każdego dziecka w zakresie dostępu do komputera, warunków panujących w domu, wsparcia i pomocy rodziców, jest zupełnie inna. Korzystniejszym wydaje się kierowanie „normą indywidualną”, czyli ocenianie indywidualnych postępów ucznia, jego indywidualnego rozwoju, nakładu pracy. Takie podejście do oceniania ma zdecydowanie bardziej motywacyjny charakter, nie budzi w uczniu strachu przed porażką, wzmacnia jego wiarę we własne możliwości oraz uczy autodeterminacji w dążeniu do osiągnięcia +celu.

Dla wielu nauczycieli języków obcych dokonywanie oceny w czasie edukacji zdalnej było i będzie dodatkowym obciążeniem. Istnieje jednak wiele sprawdzonych darmowych aplikacji internetowych, które ułatwiają proces oceny, tworzenia testów, zadań oraz automatyczne zliczanie otrzymanych przez uczniów wyników.

Wybrane internetowe narzędzia oceniania:

<https://www.liveworksheets.com/> - edytowalne karty pracy z możliwością pracy własnej (pokazania poprawnych odpowiedzi) lub przesłania bezpośrednio do nauczyciela. Dzięki temu na naszą skrzynkę otrzymujemy już sprawdzoną pracę z wynikiem. Zbiór kart jest bardzo szeroki, można znaleźć zasoby na każdy temat.

<https://docs.google.com/forms/u/0/> - narzędzie do przygotowywania ankiet, formularzy, ale też do testowania uczniów! Wyniki spływają w formie excelowskiej tabeli.

<https://moodle.org/?lang=pl> - dynamiczny system, za pomocą którego nauczyciel może udostępnić uczniom różnorodne materiały dydaktyczne: teksty, artykuły, animacje, obrazy, video. Przydaje się też do tworzenia testów (wpisywanie brakujących słów, testy typu prawda-falsz, quizy wielokrotnego wyboru) oraz dłuższych zadań (np. esej, dłuższa praca pisemna). Istnieje też opcja oceniania postępów i prowadzenie dziennika.

<https://quizizz.com/> - quizy - można grać w czasie rzeczywistym lub przypisać zadanie domowe, stworzyć własny quiz lub skorzystać z bazy, wybierać spośród różnych form rozgrywek.

<https://quizlet.com/> - intuicyjna aplikacja do tworzenia quizów i fiszek. Zawiera mnóstwo gotowych zestawów - bardziej i mniej rozbudowanych. W Quizlecie każdy znajdzie coś dla siebie! Można mierzyć postępy i dobrać formy powtórki do swoich aktualnych potrzeb.

<https://socrative.com/> - aplikacja łącząca w sobie funkcjonalności klasy - organizacja quizów, instant feedback

<https://www.testportal.pl/> - aplikacja internetowa do tworzenia testów

dr Anna Grabowska; opracowanie na zlecenie Biura Edukacji Urzędu m.st. Warszawy

- sierpień 2020 -

URZĄD MIASTA STOŁECZNEGO WARSZAWY

Biuro Edukacji

ul. Leona Kruczkowskiego 2, 00-412 Warszawa, tel. 22 443 35 11, 22 443 35 09, 22 443 35 00, faks 22 443 35 12
Sekretariat.BE@um.warszawa.pl, www.um.warszawa.pl, www.edukacja.warszawa.pl

Motywacja nauczycieli

Przed nauczycielami trudny i wymagający nowy rok szkolny. Większość z nich kojarzy przejście na edukację zdalną z ogromnym przeciążeniem pracą, frustracją, brakiem kompetencji, zasobów, narzędzi, zadowolenia rodziców, zwiększonymi wymaganiami wszystkich stron zainteresowanych procesem edukacji oraz wielkim wyczekiwaniem swoich uczniów, co zrobią, jak poprowadzą zajęcia, czy im pomogą, jak ich ocenią. Obawy te narastają wraz ze zbliżającym się końcem wakacji, kiedy wiadomo już, że trzeba będzie się przygotować na okresowe zmiany formuły nauczania. Dlatego tak ważne jest, by nauczyciele mogli zadbać o swój dobrostan i utrzymanie motywacji do bycia dobrym nauczycielem. Hanna Komorowska (1999: 261) twierdzi, że :

„Być dobrym nauczycielem oznacza nie nudzić siebie i innych. Czas spędzany w pracy może i powinien być czasem spędzonym interesująco. Ważne jest też poszukiwanie satysfakcji z pracy. Pojawia się ona wtedy, gdy zauważamy pozytywne skutki naszych działań”.

Nie ma bowiem zmotywowanych uczniów bez zmotywowanych nauczycieli. Jak podkreśla Mihály Csíkszentmihályi (1997: 85–86) są dwa podstawowe źródła motywacji wewnętrznej nauczyciela. Pierwszy to możliwość kształtowania uczniów i wpływanie na efekty ich kształcenia. Drugi wynika z potrzeby ciągłego doskonalenia swojej wiedzy w zakresie nauczanego przedmiotu i podnoszenia kwalifikacji. Sytuacja związana z pandemią COVID-19 niewątpliwie wymaga od nauczycieli intensywnego rozwoju zawodowego. Ważnym jest, by zarówno władze oświatowe, organy prowadzące, dyrektorzy szkół, ale również rodzice wspierali nauczycieli w tworzeniu nowej wizji samych siebie oraz tego, co obecnie znaczy być nauczycielem języków obcych, który jest otwarty na zmiany, koleżeńską współpracę, wzajemne uczenie się i budowanie własnej motywacji, by motywować swoich uczniów do zdobywania nowych kompetencji i sprawności językowych.

Bibliografia:

- Alismail, H.A., McGuire, P. (2015), 21st Century Standards and Curriculum: Current Research and Practice, "Journal of Education and Practice" 6 (6), s. 150-154
- Brophy, Jere(my) Edward 2002 [1998]: Motywowanie uczniów do nauki. Tłum. Krzysztof Kruszewski. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN SA [Motivating Students to Learn. Boston: The McGraw-Hill Companies].
- Csíkszentmihályi, Mihály 1997: Intrinsic motivation and effective teaching: A flow analysis. W: James L. Bess (red.) 1997: Teaching Well and Liking it: Motivating Faculty to Teach Effectively. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 72–89.
- Deci, Edward L., Richard M Ryan 1985: Intrinsic Motivation and Self-determination in Human Behavior. New York: Plenum Press.
- Dörnyei, Zoltán 2001a: Teaching and Researching Motivation. Harlow: Longman. Dörnyei, Zoltán 2001b: Motivational Strategies in the Language Classroom. Cambridge: Cambridge University Press.
- Dörnyei, Z. 2008. New ways of motivating foreign language learners: generating vision. *Links* 38(Winter): 3–4.
- Greene, Maxine 1973: Teacher as Stranger: Educational Philosophy for the Modern Age. Belmont, CA: Wadsworth.
- Hattie, J. (2008), Visible Learning. A Synthesis of Over 800 Meta-Analysis Relating to Achievement, London: Routledge.
- Janicka, Monika 2008: Wpływ środowiska społecznego i szkolnego na motywację do uczenia się języka niemieckiego (na przykładzie szkół gimnazjalnych na terenie województwa lubelskiego), w: Nowe spojrzenie na motywację w dydaktyce języków obcych, Warszawa, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Filologicznej we Wrocławiu
- Komorowska, Hanna 1999: Metodyka nauczania języków obcych. Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.

URZĄD MIASTA STOŁECZNEGO WARSZAWY

Biuro Edukacji

ul. Leona Kruczkowskiego 2, 00-412 Warszawa, tel. 22 443 35 11, 22 443 35 09, 22 443 35 00, faks 22 443 35 12
Sekretariat.BE@um.warszawa.pl, www.um.warszawa.pl, www.edukacja.warszawa.pl

Komorowska, Hanna 2020: Motywacja indywidualna a motywacje społeczne w polskiej edukacji językowej w: *Języki Obce w Szkole 2/2020: FRSE*

Kucharczyk Radosław, 2008, Motywacja a interakcja. W poszukiwaniu związków przyczynowo-skutkowych (na przykładzie języka francuskiego jako obcego), w: *Nowe spojrzenie na motywację w dydaktyce języków obcych*, Warszawa, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Filologicznej we Wrocławiu

OECD (2015), *Formative Assessment Improving Learning in Secondary Classrooms*, Paris: OECD.

Pawlak, Mirosław 2008: Motywacja jako proces: teoria, implikacje dydaktyczne i perspektywy badawcze, w: *Nowe spojrzenie na motywację w dydaktyce języków obcych*, Warszawa, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Filologicznej we Wrocławiu

Smuk, Maciej 2008: Autentyczność w motywacji do nauki języków obcych, w: *Nowe spojrzenie na motywację w dydaktyce języków obcych*, Warszawa, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Filologicznej we Wrocławiu

SurveyLang (2012), *First European Survey on Language Competences. Final Report*, Brussels: Council of Europe

Szałek, Marek 2004: Jak motywować uczniów do nauki języka obcego. *Motywacja w teorii i praktyce*. Poznań: Wagros.

UNESCO International Bureau of Education (2017), *Guiding Principles for Learning in the Twenty-First Century*, Geneva: IBE Publications

Wild, Elke 2001: *Familiale und schulische Bedingungen der Lernmotivation von Schülern*. *Zeitschrift für Pädagogik* 47 (4), 481–499.

Wustmann, Corina 2005: *Die Blickrichtung der neuen Resilienzforschung. Wie Kinder Lebensbelastungen bewältigen*. *Zeitschrift für Pädagogik* 51 (2), 192–206.